

50 száztólival olcsóbbért, mint bárki másnál.

METH S. legolcsóbb rumburgi vászonkereskedése **BÉCSBEN,** Rothenthurm-Strasse Nr. 29.

A vászonárak valódisága s teljes rófmérték biztosítéka mellett.

ismét egy nagy halmaz kitűnő s valódi rumburgi vásznat vásárolt meg, az érték felényi áráért s áruba bocsátja most azt, s addig, míg a készlet tart, 50 száztólival olcsóbbért, mint bárki más.

Megrendelések, postai utánvét vagy a pénzösszeg beküldése mellett, gyorsan és lelkiismeretesen fognak eszközölni; mustrákkal s terjedelmes árszabályokkal kívánatra szívesen szolgálunk.

Arszabály.

Egy fél tucat valódi hollandi vagy irlandi vászonzebekendő, 70 krtól 1 ft. 20, 2 ft. 2 ft. 50 krig a legfinomabb.
 Egy fél tucat valódi rumburgi vászonzebekendő 2, 3, 4, 5, 6 ftig a legfinomabb.
 Egy fél tucat valódi francia batist-vászonzebekendő 2, 3, 4, 5, 6 ftig a legfinomabb.
 Egy fél tucat jóféle cseléd- vagy konyhakendő 1 ft. 20 kr. 1 ft. 50 krig.
 Egy fél tucat jeles minőségű damaszt-törülköző- vagy damaszt-asztalkendő 2 ft. 50, 3, 4, 5 ftig a legfinomabb.
 Egy asztal-teríték 6 személyre, azaz: 1 abrosz s 6 asztalkendő 5, 6, 7, 8, 9, 10 forintig; a legfinomabb 12 személyre még egyszer annyit.
 Egy darab 30 rőtűs legjobb minőségű rumburgi kanavász ágyneműre 9, 10, 11, 12 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 25 rőtűs jóféle házi-vászon 10, 11, 12 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 30 rőtűs legjobb minőségű fehér fonalvászon 11 ft. 50 kr., 12, 13, 14 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 30 rőtűs jóféle rumburgi vászon 13, 14, 15, 16, 18 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 40 rőtűs szép hollandi vászon 15, 16, 18, 20 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 37 vagy 40 rőtűs kitűnő s ingekre legalkalmas rumburgi vászon 16, 18, 20, 22, 24 ftig a legfinomabb.
 Egy darab 52 rőtűs legjobb minőségű házi-vászon 17, 18, 19 ftig a legfinomabb.
 Különösen ajánlasmeltek a 1/4 és 1/2 széles 50 és 54 rőtűs valódi rumburgi, irlandi és belga vásznak 23, 24, 25, 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 70 ftig a legfinomabbak.
 Raktárban találhatók továbbá 10,000 rőf legzebb őszi-kelmék hölgyek számára, rőtűs 25, 30, 40, 45, 50 krig a legfinomabbak.
 Mindazonkint, kik 50 ft. értékű árucikkét vásárolnak, ráadásul egy csodaszép ruhakendővel vagy egy fél tucat francia batist-kendővel kedveskedünk, — 100 forint bevásárlásnál egy divatos finom long-Shawl a jutalom-díj. — Az e tárgyban megrendelő levelek ekkép lesznek czimzandók: 782 (4-6)

„An S. Meth, Rothenthurm-Strasse Nr. 29“ in Wien.

KILIAN GYÖRGY magyar egyetemi könyvtárusnál Pesten épen most jelent meg, s általa minden hitelse könyvtárusnál Magyarhonban kapható:

A VEGYTAN ELEMEL.

Regault G. V. eredeti munkája nyomán írta Nendtvich Károly. 91 fametszettel.

Második javított és tetemesen bővített kiadás. Nyolczdréd. 649 lap. Fűzve 3 ft. Angol vászonba igen csinosan kötve 3 ft. 60 kr. 795 2, 2

Cs. kir. szab. növényi

hajfestő- és hajnövesztő-kenőcs.

Ezen kenőcs, mely kizárólag növényi anyagokból van összeállítva, a hajzatot tökéletesen és tartósan festi, s így a hajra s bőrre nézve, anélkül, hogy káros befolyással lenne, — bátran használható; a festés biztonsága s rendkívüli tulajdonsága által, az eddig ajánlott hajfestő-kenőcsöket jóval felülmúlja, a hajnak rendkívüli csinosaságot s puhasságot, mely csak az ifjkorban található, kölcsönöz. — Ezen kenőcsöt hosszabb ideig használva, a veres hajak szép barna színt nyernek.

Szakálfestő-rudkenőcs,

mely ugyanazon tulajdonságokkal bír, mint a fennemlített hajkenőcs, az a hajak sarkadékat, míg a beható kenés által eléggé festve van, hosszabb időre biztosítja; ezen rudkenőcs egyszerűsége miatt s felülmúlhatlan hajszepedőnek is használható.

Egy üveges hajfestő-kenőcs ára 2 ft. Egy darab hajfestő-rudkenőcs 80 kr. Hajszíntörő poré 40 kr. — Postai küldéssel 20 krajczárral több. 760 (5-6)

Főraktár PESTEN Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz.

Több állam által szabadalmazott 807 (1-3)

legjelesebb tenta-nemek,

ugymint:

Alizarin-író-s másoló-tenta; többféle másoló-tenta; Birmingham-luk s színes tenták

Leonhardi Agostontól Drezdából és Bodenbachból különféle nagyságu üvegekbe töltve, kaphatók:

Gottler L. gyógytárában Munkácsan.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1864.

Előfizetési fölhívás

MAGYAR SAJTÓ

politikai napilap

1864. október—decemberi évnegyedére.

Az év utolsó negyedének beálltával tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy megrendeléseiket minél jókorabb megtenni sziveskedjenek.

A Magyar Sajtó azon uton, melyen a mostani szerkesztőség vezetése alatt a törvényes és szabadelvű irány barátainak rokonszenvét teljes mértékben kinyerte, ezután is következetesen fog haladni, s minden erejével azon lesz, hogy a küszöbön álló nagy kérdések megvitatásában is méltó helyet foglaljon el, s az események és uralkodó eszmék hű magyarajója legyen.

Szabad legyen az olvasó-közönséget a Magyar Sajtó gyors közléseire, s mind politikai és nemzetgazdasági cikkeinek irányára s belértékére, mind „Tárczá“ ja közleményeinek nagy változatoságára figyelmeztetünk. — Pest, szeptember 20-án 1864.

Heckenast Gusztáv, kiadó-tulajdonos. Pákh Albert, felelős szerkesztő.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:

Félévre; Postán küldve . . . . . 7 ft. — kr.
 Félévre; Budapestén házhoz hordva . . . . . 6 „ „
 Évnegyedre; Postán küldve . . . . . 3 „ 50 „
 Évnegyedre; Budapestén házhoz hordva . . . . . 3 „ — „

A Magyar Sajtó kiadó-hivatala.

(Pest, egyetem-utca 4-ik szám.)

PETERLONGO JÁNOS
vadász-fegyverek gyárában
Insbruckban

a következő szabatosan kipróbált vadász-fegyverek találhatók készen jótállás mellett.

Az összes arak ausztriai értékekben, ugymint:

- 60 darab tiroli czél-lő rövid puska, félíg agyazva, vas- és lépésnyi távolságra, hajszálnyira kipróbálva, teljes hozzávalóval, dbja 34—30 ftig.
- 50 darab vontcsövű rövidpuska (Bürschstutzen), félíg agyazva, vas- és öntött acél-csővel, 150 lépésnyi távolságra kipróbálva, teljes hozzávalóval 30—90 ftig.
- 100 darab szabályszerű sveiczi rövidpuska, egészen agyazva, angol öntött acél-csővel, 150—300 lépésnyi távolságra kipróbálva, teljes hozzávalóval, darabja 48 ft.
- 100 darab duplapuska, vascsővel, darabja 14—18 ft.
- 300 darab finom duplapuska, sodrony-csővel, darabja 30—120 ftig.
- 100 darab különféle egyszerű rövid s hosszú serétpuska, 7—24 ftig.
- 20 darab szoba-rövidpuska, bajor mintára, hozzávalóval dbja 27 ft.
- 50 darab különféle vadászpuska, bock- s kétesövű rövidpuska és Lefaucheux-fegyverek, különféle áron.
- Néhány száz darab Lefaucheux, Adam- s Colt-féle revolverek, valamint egy- és kétesövű sima- s vontvas- és sodronycsővű terzerlökek.
- 100 db. új vontcsövű Enfield-muskéta szuronynyal, darabja 20 ft., különféle fegyverek, ugymint: revolverek, karabinerek, czél-lő s szoba-pisztolyok, vadászkések és vadászati eszközök minden nemel.

Megrendelések, 6 havi időre accept mellett, akkép teljesítetnek, hogyha a megrendelő szilárdasága s hitelképessége hivatalosan bebizonyítottatik. — Megrendeléseknél fegyverengedélyi bizonyíték szükségeltetik. — Különleges árszabályok ingyért.

Valódi haarlemi virághagymákból,

ugymint: jáczintok, tulipánok, tiliák, gladiolusok, crocus- és nárcizokból stb. épen most érkezett meg közvetlen Hollandiából az ezidő második küldemény, s azok a legnagyobb választékban s legolcsóbb árért kaphatók:

Hoffmann K.-nál
 Pesten, az „arany horgony“-nál, haltér 1-ső szám alatt.
 Az árszabályok ingyért szolgáltatnak ki. 808 (1-4)

Előfizetési föltételek 1864-dik évre: Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasabzott petit sor ára, egyszeri lgtatásnál 10 krtól; háromsor, vagy többszöri lgtatásnál csak 7 krtól számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a ker-tész-gazdasági ügynökség is. József-ter, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden lgtatás után 30 ujkr.

A magyar akadémiai palota jelen állása.

Ama fényes palota, melyet a hazai közszellem a tudományoknak emel, s melynek láttára száz meg százezer ember megnyugtató önérzettel mondhatja el magának: ehhez te is járultál filléreiddel! — az akademia háza, minden fennakadás nélkül, szorgalmasan épül s az egészen tető alatt álló, kívülről bevégzett monumentális épület már most is — bár nagy részét még mindig állványok takarják — diszesen emelkedik ki a pesti dunapart háztömekege közül.

A közönséget méltán érdekli e középületünk építési menete, s épen ez indokolt kíváncsiságnak vélünk eleget tehetni, midőn az építés jelen állásáról s az épület beosztásáról, mint az most már világosan kivehető, időszakonkint megemlékezünk.

Elmondjuk egy közelebbi látogatásunk alkalmával tett tapasztalatainkat.

A fő bejárás a lánchíd-tér felé nyíló három ajtón vezet a nagy csarnokba, melynek boltzatai stuk-bordáikkal szürke márvány oszlopokon nyugszanak. Ezen oszlopok talpzata veres, fejezete pedig fehér márványból van. Az oszlopok már mind fel vannak állítva, a csarnok beboltozva és a stuk-munkálatok felrakása folyamatban van.

A nagy csarnokból néhány lépésről feljut a látogató a nagy galleria-alaku folyosóba, mely földszint, az első és második emeleten ismétlődik; ezen folyosó összeköttetésben áll az akademia-utczára nyíló kocsibejáráttal és az ezzel összefüggésben levő kisebb előcsarnokkal. A nagy folyosóból jut az ember a fölépcsőre, mely szürke márványból készült és a második emeletig vezet föl.

Földszinten balra, a Duna felé, 3 teremben és egy az udvarra nyíló külön teremben vannak alkalmazva a könyvtári helyiségek, melyek boltzatai sugár vasoszlopokon nyugszanak.

A könyvtárral szoros összeköttetésben van a lánchídterre eső nagy nyilvános olvasó-terem és az akademiai tagok külön olvasó-szobája, azonkívül az udvarra egy nagy terem

Antiquák számára és még egy kisebb helyiség az akademiai tagok használatára.

Az akademia-utczára eső részben földszinten 4 bizottsági ülésterem és a könyvtárnok lakása, valamint a Kisfaludy-társaság terme van elhelyezve.

Az első emeleten a már előbb említett nagy (itt oszloptos) folyosóból nyílnak az ajtók a közgyűlési nagy terembe, melynek

Az akad. palota szobrai: I. Törvénytudomány (Fénykép után).

24, fehér-veres márvány oszlopai tartják a közönség számára alkalmazott karzatokat. A terem maga öt diszes ablakkal, illetőleg ajtóval, a lánchídterre eső erkélyre nyílik. A nagyterem mennyezetét 24 karyatida tartja.

A terem falainak alja 4 láb magasságban, valamint az ajtók is, az akademiaiának Mexikóból László Károly hazánkja által ajándékképen küldött mahagoni fával lesznek borítva.

A dunai oldal közepén van továbbá a kisebb és nagyobb rendes ülésterem elhelyezve, egy előteremmel és összeköttetésben az elnöki és titkári szobákkal, valamint egy külön lépcsőn elérhető hivatalos irodával, mely az udvarra szolgál.

A lánchídter felé, a nyilvános olvasó-terem felett a természetudományi osztály ülésterme és kísérleti helyiségek vannak elrendezve. — (A rendes ülés-terem, már igen előre haladt; a gypszdomborművek a lapos boltzatu mennyezetben, valamint a falakon már készek, s bizton remélhetni, hogy még ez ősszel tökéletesen elkészülnek; falai ennek is alul mahagoni fával borítatnak.) Részint az akademia-utczára, részint az udvarra vannak elrendezve a pénztárnok és titkári lakásai, külön lépcsővel.

A második emeleten a folyosóról nyílnak az ajtók a nagyterem karzatára, míg a dunai és lánchídterri oldalon az Eszterházy-képtárnak szánt helyiség van alkalmazva. A terem egyikéből bányászi márványból készült lépcső vezet az akademiai nagyterem, a folyosó s lépcsőtér fölött elhelyezett Eszterházy-képtár fötermeibe.

Az udvarra eső részben a második emeleten vannak a felsővilágítással ellátott helyiségek, melyek a magyar képzőművészeti társulatnak adtak ki haszonbérbe.

Az akad. utczára eső részben a képtárfelügyelő és szolgá lakásai vannak alkalmazva, valamint az utczára eső mezzaninban (fél emeleten) is, a szolgák számára készült lakások vannak.

A lánchíd-térre eső közép rész-

ben, illetőleg az akadémiai nagyterem, nagy folyosó és lépcsőtér feletti helyen 8 nagy képtári terem van alkalmazva, melyek közül a 4 legnagyobb felszámításával van ellátva. — Ezen helyiségek fogják a képtár középpontját képezni.

A külső homlokzat közepén az akadémia hat tud. osztályára vonatkozó szobrok látszanak, (melyek Wolf berlini tanár és szobrász műtermében készültek, s melyek egyikét, a törvénytudomány jelvényét, lapunk mai számában fényképi másolat után közöljük; később a többieket is meg fogjuk ismertetni); a dunai oldal közepén még 4 más hasonló tárgy szobor fog felállítani, a sarkokon pedig különféle nemzetbeli tudósok és művészek szobrai alkalmazatnak (Galilaei, Révay, Leibnitz, Newton, Des Cartes és Rafael). — A középső épületnek négy sarkára pedig sphynxek fognak tételni. — A külhomlokzaton alkalmazott márvány-bevakok pécsi márványból vannak.

A könyvtár már jövő évi sz. Györgynapra be lesz rendezve, valamint a magán lakások is. A nagy termet és a képtári helyiséget kivéve, a vakolási munkák legnagyobb részt már elkészültek. — Az udvar és a többi részek is, a nagy termet és a fellet levő képtárt kivéve, még ezen ősszel ki lesznek vakolva.

A lakások egy részébe e napokban ideiglenesen már az építési személyzet fog költözni, és teljes reményünk van, hogy jövő sz. György nap után az Akadémia tudományos működése már a palotában fog folyni. — A nagy terem pedig, ha csak némileg kedvező anyagi viszonyok közt foly is az építkezés, hasonlóképen jövő évi május vagy júniusban egészen elkészülhet, s ha kedvez a szerencse, összesen három évnél nem sokkal több időbe fog kerülni a tudományok fényes magyar hajlékának teljes fölépítése. Ohajtjuk, hogy úgy legyen.

Csaba királyfi.

(Székely regé.)

I.

„Legyünk mi bár a föld ölben,
Nagy messze tájon, — fönn az égen,
Ha zúg a vész: — mi itt leszünk. —
A földre, vízre, tüzre, légre
Megesküszünk Hadúrra végre,
Hogy itt leszünk, megérkezünk!”

Csaba királyfi s hősi serge
Igy esküvék, nagy utra kelve ...
Am alig távozik tova:
Már zúg a vész; — körül a népek
A székelyekre rátörnek.
Már lángban a csaták hona ...

A nap ha kél, ha estve tér meg,
Omlása nem szűnik a vérnek,
Csendül a kard, röpül a nyíl; —
Az őz Gyulák csatás szavára
Ezrek borulnak éjszakára,
Csak nyíl a sir, meg újra nyíl.

A roskadók szívén a bánat
Keserg, borong, a kis haz nak
Vesztén, — ki a vész eltemet. —
— De im, vihar zúgása hallik,
A két hegy orma egybehajlik,
A föld inogva reng, remeg. —

S e jelt amott a bérecek alján
A távozik vezére hallván:
Szakasztja folytatott utát.
Viszassiet vitéz hadával.
S a kis haza szorosin által
Sötétlő éjfélen jut át. —

Mint óriás sasok leszállnak,
Terén a vértívó csatáknak,
A melyet vér, s halott lepett. —
Riadva kél az éj csatája,
S reggelre a hadak hazája
Szabad, s föltöte fény lebeg.

És mig a székely földérőlve
Aldoz, toroz tömegbe gyűlve
A honszabadság ünnepén:
Dobogva nyargal hős Csabának
Csapatja el az éjszakának
Sötétebb, rémsébb felén. —

II.

Sok század év fekiüt le sirba,
Nagy boldogan uralta, bírtá
A székely bérczi kis honát;
A gyöngye sarjak nyolozad ágon
Vénültek el; — s ha volt — csatákon
A hir babárját ók fonák.

Feledve lett a hős királyfi,
Ki egykoron ment újra látni
Kicsiny csapatát, — őssit;
Az ősokeket, kik ott maradtak
Tövében a kopár orálnak
Meglakva annak völgyeit.

De majd körül a népek árja
Hosszan pihenve, új csatákra
Erősödött és népesült,
És esküvének, indítának
Uj harozokat; a kis hazának
Határin a vész újra gyúlt.

Rivalg a harc ... csaták csatája ...
Bukott a székely! ... Os hazája
Pusztára vált, típört berek ...
A nép egyrésze sirba ásva,
Járomban nyög igázva mássa,
A vér folyik, a köny pereg ...

De mig az ellen nagy sötétlen
Dúl, rombol a típört vidéken,
A szél viharrá öltözik. —
Zúg, egyre zúg, mindegyre jobban,
Zajong titólva bús jajokban
Hogy elhat messzi földekig ...

És im az égen, éj delében
Habos lovon, szilaj-sötéten
Lebeg Csaba, s halott hada,
Kik már aludtak néma-sirba,
De kiknek álmát szerte bírtá
Szakítani a vihar szava.

S hol vér borul a hon gyöpére,
Az éji hős had arra tére;
Mint barna kőd, leszállanak ...
Pendül a húr, Csabának íjja
A holtakat életre hívja,
S megnépesülnek a hadak ...

III.

Hatodszor lett a dől diófa
Hajtása vénné, — a mióta
A székely békességben él ...
A dédapáknak nyolozad íze
A társaság szép gyöngye szűze
Csaba királyfőről beszél ...

Örömben zeng a nép danája,
Boldog, szabad kicsiny hazája,
Magának szánt vet és arat;
Törvényt nem ír más nép eléje,
Nappalja vidám, — csendes éje;
A bú, ha jön is, nem marad.

— S im, gyöngye szellő futva futkos:
Szegény hazának halálra jut most.
Zúdul körül a nép megment!
El nem feledve őse harczát,
A boszút ók szívökben tartják,
Mely győzni halni, harczra int.

És gyűlnek ezernyi ezrek,
Mint ár folyási széterednek,
S a kis haza eldöntve lesz ...
Völgygyé hajol a dombok alja,
Nehéz terhét nyögven, sokalja,
A székely jajra ébredéz.

Az ősök rakta büszke fészekbe,
Az ősi várak dúlva léznek;
Az őz vallás is veszeve van,
Szent kincse árnyas sok bereknek,
Oltári nemzetisteneknek:
Halomra döntve, törve van.

— S most harmad ízben reng a föld meg,
A bérczokok zajongva nyögnek,
S ölben egnék ér fakad ...
E kis patak zajongva nyargal,
Hegy, völgy lapályon fűrge zajjal
Nagy sebben omlik, fut, szalad ...

Tengerhez érve, hirt ad ennek,
És hajjai a tengereknak
Tolongva összegyűlenek.
Hagyekké nő a tenger árja
E a partot, mely ölbe zárja
Csapdossa, mignem megreped.

És harmadizbea kél az alvó
Királyfi; — és a bős haragvó
Habokra, onnan égve hég ...
Utána népe, és nyomulnak
Határin a fehér tejutnak
Mégvédni ujra a hazát ...

Suhogva, lengőn földrészállnak,
Már hősokeket alig találnak.
De népesül a harcz tere
Csabának egy bővös szavára,
S békét teremt a kis hazára
Mégint Csabának fegyvere.

Sötét emésztő gond ölben
Borong a székely most megment,
S virrasztva gyászos néma éjen
Gyakorta ég felé tekint;
A szemleli hadaknak utja
Ujából nem népesül-e meg?
Vár ... vár ... Csaba megesküvék, hogy
Nem hagyja ezt a nemzetet.

Marikovszky Gábor.

A vakmerő.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

II. Katalin szenvedélyes tarokkjátszó volt. Különösen kedvelte azt a német ez elmés mulatságnak, a mit később egy híres orosz hadvezérről csakugyan Paskievicsnek neveztek el.

E játékhoz mulhatlanul négy részvevő kell; a czárnón kívül Daskoff herczegnő, Orloff herczeg és Karr tábornok ültek a játszó-asztalnál.

Ez utóbbi, kitünő jeles hadvezér volt — in petto. Mint tarokkjátszó pedig épen ritkította páriját. Mindig nyereséggel kelt föl az asztaltól. Semper victor! Még őt nem látta fizetni senki. A czárnóné azt volt különösen kedvelt embere. Azt mondta, hogy ha egyszer sikerülne neki csak egyetlenegy rubelt elnyerni Karrtól, annak fület csinálna, s a nyakában hordaná.

Az is meglehet egyébiránt, hogy Karr tábornokot az ellenfél hibái segíték szüntelen győzelemlre; a két magas holgynek sokkal több bajuk volt Orloff szép szemével, mint hogy figyelmüket egészen föladatuknak szentelheték volna, Orloff pedig annyira szerencsés volt a szerelében, hogy nem lett volna igazság a földön, ha a játékban épen olyan szerencsétlen nem lett volna.

Egyszer egy, melleleg, — kártyakeverés közben előfordult a szó, hogy az mégis szegény gyalázat, hogy egy ilyen szökevény kozák, mint ez a Pugacseff, képes lehet az orosz birodalom európai negyed részét maga számára meghódítani, az orosz seregeket rendre megpiszkolni, a legderekből tiszteket gyalázatos halállal kivégezni, s most még Örenburgot ostromolja, mint valami igazi potentát.

— Pedig ismerem azt a ficzkót! jól ismerem, monda Karr; mig a fölség élt, kártyáztam is vele Oranienbaumban, ostoba kölyök ez; valahányszor „carreau“-t hivatam, mindig „coeur“-t adott bele.

— Ugy látszik, most még rosszabb játé-

kos, monda a czárnó, most a „coeur“-t ulti „pique“-el.

Divat volt azon időkben az orosz udvarnál francia szójátékokat eljetegetni: „Coeur“ francziául szívet jelent, „pique“ pedig díjfést.

— Igen, mert hadvezérek tehetleneik! Volnék csak én ott.

— Ugyan legyen olyan jó, menjen oda; monda gúnyosan Orloff.

— Ha ő felsége parancsolni fogja, készen vagyok rá.

— Ah, a tarokkpartie csorbát szenvedne ön miatt; monda tréfásan Katalin.

— Hiszen az alatt vadászatok tarhatunk Pétershoffban; vigasztalá a czárnót Orloff. S az nagyon kedves czélzás volt Katalinra nézve. Pétershoffban élte ő legvidámabb napjait. Ott ismeré meg Orloffot. Kegyeteljes mosolylyal inte Karr tábornoknak.

— Nem bánom, de két hét alatt visszatérjen.

Ah, mit két hét! dölyfösködék Karr. Ha felséged parancsolja, ma, még ez órában szánra ülök; három nap, három éjjel odaérek Bugulminszkába, negyednap rendbeszedem a kártyáimat, ötödnap megírom a ficzkónak, hogy én vagyok a kihívó, s hatodnap „volet“-ot adok a gazembernek, s heted, nyolczadnap öt magát, mint pagátultimót teszem lánczra kötve felséged lábaihoz.

A czárnó fölkaezagott a tréfás hadvezéri műszavakon s Orloffra bizta, hogy lássa hát el a szükségesekkel a híres pagát-fogó tábornokot s aztán kerüljenek Pétershoffba.

A dolgot komolyan vették s Orloff kiadatta Karnak a czári parancsolatot, mely szerint ő bizatik meg a déli orosz hadsereg fővezérségével. Együttal tudatá vele, hogy kicsoda haderőkkel rendelkezhetik. Bugulminszkában áll Freyman tábornok, hater ezer gyaloggal, két ezer lovasal s harminczkét ágyuval, hozzá csatlakozhatik még Csernicseff ezredes Szimbirs kormányzója, a ki másfél ezred rendes lovaságot vezet tizenkét ágyuval; s utközben fogja találni Naumann ezredet két zászlóalj testőr granátossal. Ezeket okvetlen magához vegye, mert az lesz seregének a magva.

Karr még azon éjjel elutazott. Főtaktikája volt a gyorsaság a hadi mozdulatokban. Hanem ezt a pontot, ugylátszik, hogy rosszul tanulmányozta; mert nagy előképei: nagy Sándor, nagy Fridrik, Hannibal stb. szintén gyorsan utaztak ugyan, de hadseregeikkel együtt, mig Karr elégnék találta, ha ő maga siet.

A két zászlóalj testőr granátost elő is találta az útban, kiket Orloff megindított, s azt parancsolta ezredesüknek, hogy csak siessenek utána. Minden csárdánál megállt s kérdezősködött Pugacseff föl; mindenki rémés csodadolgokat beszélt neki fölé; Karr mindenkit megvigasztalt, hogy csak várjanak, egy pár nap mulva kötözve fogja erre hozni a szörnnyeteket.

Karr azt hitte, hogy gyorsabban már nem lehet utazni, mint a hogy ő szánkázott Bugulminszkáig. Pedig lehetett. Egy kozák lovas, ki vele egy időben indult el Szentpétervárról, harminczhat órával hamarabb érkezett Pugacseffhez, Karr tábornok jövetelét és seregeinek állását tudatni vele.

Pugacseff legelőbb is kétezer kozákat indított el, hogy a tábornok háta mögé kerüljenek s a hozzásiető granátos zászlóaljakat tőle elvágják.

Karr senkivel sem állt tanácskozásba. Bugulminszkában félretolta maga elől Freyman kollégáját; engedje őt végezni egyedül. Itt nem itküzetre, de vadászatra kell készülni. El kell fogni elevenen a fenevadat.

Csernicseff utban volt már ezer kétszáz lovasal és másfél iteg ágyuval, midőn azt a parancsot kapta Karrtól, hogy vesse át magát a Szakmára folyón, s állja el Pugacseff háta mögött a visszavonulási utat, mig ő a derék-haddal szembe nyomuland rá, s akkor majd fogják egyszerre két tűz közé. Csernicseff azt hitte, hogy okos embe-ekkel van dolga; mint egyszerű osztályvezető, sem a tábornokában nem képzelt annyi ügyetlenséget, hogy az ellenség derék-hadát ő rá magára engedje rohanni, sem Pugacseffben annyi taktikatlanságot, hogy a mig a derék hadat maga előtt látja, mindenestül egy kis hadosztály elpusztításához fogjon.

És az mind a két részről megtörtént. Pugacseff engedte ellenségét szépen átjönni a befagyott folyón, akkor egyszerre minden oldalról rárohant, a jeget betörte a háttamögött, s az egész hadosztályt leprittatá. Csernicseff harminczöt tisztségvel foglyul esett. Ezeket Pugacseff mind, az ut melletti fákra sorba felkötötte.

A tizenkét ágyut is elfoglalta. Ekkor aztán győzelem-ittasan indult egész seregével Karr ellen.

Az is sietve közelített felé Bugulminszkában innen harminczhat verstnyire találkozott e két tábor egy kis kozák falu alatt.

Karr tábornok elbámult, midőn a képzelt gyűlévész helyett egy rendes hadsereget látott maga előtt, ezredekre osztva, s ágyúkkal ellátva.

Freymann azt tanácsolá neki, hogy miután Csernicseff megbizható ezredeit elküldte magától, most a lovasságával ne sokat működjék; hanem iparkodjék a falut elfoglalni működési alapul s gyalogságát használja a lázadók ellen.

Az elbámulás sora még csak azután következett Karr tábornokra.

Látta a megvetett gyűlévést rendes hadcsapatokban, szuronysegezve közelíteni ezredei felé; látta a hidegvérrel kivitt tiszteket egész ezredektől, a legnagyobb ágyutüz ellenében; látta a vakmerő elszántságot, a mivel védett állásaira rohantak; látta, hogy itt hősoke találta, — ziványok helyett.

Da a mi legjobban bosszantá, az volt, hogy ezek az ostobák milyen jól tudnak ágyuzni.

Hiszen Szent-Pétervárott elővigyázatból nem vesznek fel kozákat a tüzéség közé, hogy ne legyen, a ki e fegyver kezelését megtanítsa nekik, s ime ezek a tudatlanok a tegnapi rabolt ágyúkkal ugy lőnek, mint a ki egész életében azt tanulta, granátjaik már több helyen felgyújták a falut.

Ennek véget kell vetni. A lázadóktól vissza kell foglalni az ágyukat.

A tábornok rohamra vezényelte egész csatavonalát s tartalékát magához vonva, azzal az ellenség dereka ellen intézett egy egy eldöntő csapást.

Gyalog ezredei szuronysegezve indultak a tüzőkádó telepek ellen, mig ugyanazokat másfél ezer lovasnak oldalba kellett venni. E másfél ezer lovas között nem volt több kozák, csak háromszáz.

A harc legnagyobb hevében egyszer csak különvált az a háromszáz kozák s át nyargalt az ellenséghez.

(Folytatás következik.)

A gyümölcs eltartása.

Mutatvány dr. Bardocz Lajos ily című dolgozatából: „Az élelmi szerek eltartása.“

(Vége.)

A gyümölcsnek becsinált alakban eltartása.

Miképen kell a különféle gyümölcsöket becsinálni vagy befőzni, a gazdaszonyi és szakácskönyvekben van elősorolva. Ezekben

azonban az élelmi szerek eltartásának tudománya ritkán van szilárd alapra fektetve.

Mit a latin konyha szolgáltat, természetesen kevésbbé kedveljük, mint azt, mit házi asszonyaink készítenek. És házi asszonyaink mégis sokat tanulhatnak a latin konyhában. Sőt általában nagyon kívánatos volna, hogy konyháinkon a vegytan szabályai nagyobb tekintetre méltattatnának.

Mint tudjuk, nemcsak ugyanazon gyümölcs különböző válfajai között létezik különbség az abban foglalt sav tekintetében; hanem nagy különbséget találunk e tekintetben még ugyanazon választékban is a különböző években. A gyümölcs minősége az esztendő minémiségétől függ. Ha az esztendő jó, azaz meleg, akkor a cukortartalom nagyobb a gyümölcsben; és habár a szabad sav tartalma nem különböző is lényegesen: a savanyu iz mégis háttérbe lép; mert nemcsak több cukor, hanem több is van a gyümölcsben. A cukor, valamint a nedvben feloldott anyagok, főleg a mézga és pectin (bizonyos kocsonyanemű anyag) beburkolják a savat, és nem engedik, hogy annak ize oly tisztán előtűnjék.

Általában a boggyógyümölcsben nagyobb mennyiségű szabad sav foglaltatik, mint a csontár- és maggyümölcsben. Ehhez járul még, hogy a boggyógyümölcsben a savanyu iz még határozottabban lép elő, mert benne a mézga és pectin mennyisége kevesebb. Az egres például cukorban aránylag gazdagabb; 6—8% cukrot találunk benne, holt a szabad sav csak 1—1½%-re rug. Mindkettő aránya izlésünkre meglehetősen helyes. Az oldható anyagok (mészga, pectin) különösen a sárga fajknál érezhetőek; ezek sokkal gazdagabbak e tekintetben, mint a vörösek, mialatt cukortartalmuk is csekélyebb, de csekélyebb aztán szabad savtartalmuk is. Jobb esztendőknél a cukortartalom 1—2% tel nő, mialatt a sav mennyisége keveset változik.

Ellenben a ribiszkenél a sav már inkább érezhetővé teszi magát. E gyümölcs sok embernek nagyon savanyu, sőt nedve még a fogakat is megtámadja, minél fogva többnyire cukorral eszik. Ennél az élesen kiűnő savanyu izt nem egyedül a savtartalom okozza (mi a vörös fajnál 2%-tet, a fehérnél 2½/10%-tet teszen), hanem nevezetesen a kevésbbé kedvező arány, mely e gyümölcsben a sav és a cukor között létezik; mihez még a pectinben és mézgabani szegénység járul. Kedvező esztendőben a cukortartalom 10%-tel növekedik; és ez, habár jelentéktelennek látszik is, az izlére mégis lényeges, mert ez által a sav és cukor közötti arány tetemesen javul, mi 1 : 2-ről 1 : 3½-re emelkedik.

A meggy savban kevésbbé gazdag, mint a ribiszke, és emellett cukortartalma tetemesen nagyobb, ugy, hogy a kettő között igen kedvező arány létezik, tudniillik 1 : 6½.

A szakácskönyv azonban mindezen viszonyokra a gyümölcsök becsinálására vonatkozó szabályainál nagyon keveset ügyel, és főleg az egyes évek ingadozásaira semmit sem figyel. Itt az egész különbség kiegyenlítése a házi asszonyra bízatik, és innen van aztán, hogy némely években a savanyubb gyümölcsöknél, mint egresnél, meggyéknél, ribiszkenél stb. a savanyu iz nagyobb mértékben feltűnése miatt sokkal nagyobb mértékű cukor igényeltetik, mint a mennyi a gyümölcs eltartására szükséges, és ezáltal a gyümölcs természetes savanyu ize elrontatik. Ugyanezen célt vegytani uton sokkal olcsóbban elérhetjük, ha a sav egy részét légköneg folyadékkal (ammoniafolyadékkal) semlegesítjük (neutralizáljuk). Ez ugy történik, hogy a

becsinálható gyümölcsöz csak annyi cukor adunk, mennyi annak eltartására okvetlenül szükséges, s annak helyét annyi légkönneg pótoljuk (minek kellő keverés mellett kell megtörténnie), mennyi a gyümölcs ízét helyreállítja. Ha esetleg kellett volna a gyümölcsöz, mi a szines gyümölcsnél az által ismerhető meg, hogy a gyümölcs szine megváltozik, e bajon az által segíthetünk, hogy ovason ezetet vagy más savat csepegtetünk a gyümölcs közé.

Nagyobb gazdálkodást a cukorban azon gyümölcsök becsinálásánál lehet elérni, melyek nem hosszú ideig elállásra, hanem azonnali elfogyasztásra vannak szánva; mint hogy itt a cukornak nem az feladata, hogy a gyümölcsöt tartóssá tegye, hanem az, hogy annak ízet megjavítsa. Minél savanyubbak a gyümölcsök, természetesen annál nagyobb a megtakarítások is.

Ha a légkönnegfolyadék, nem épen kellemes szaga miatt (mely azonban elenyészik, mihelyt a légkönneg a sav által megköttetik) előítéletet kelte a háziasszonyok előtt: helyette sikert lehet használni. Ennél azonban a gyümölcs nagy habzására előre el kell készülnünk, s ennélfogva elég tágas edényekről kell gondoskodnunk, hogy a kifutást megelőzzük.

A különféle gyümölcsöknek, egymint meggynek, cseresznyének, a különféle szilvafajoknak, baracknak, egresnek stb. egy nagyon czélszerű és tudományos alapon nyugvó eltarthatási módja következő. A puha ronggyal minden nedvességtől megtisztogatott ép gyümölcsök gyümölcsös üvegekbe vagy szűk nyílású fazekakba rakatnak, oly mennyiségben, hogy az edények tele legyenek. Ezek azután disznóhólyaggal oly gondosan elzáratnak, hogy azokba se lég, se nedvesség be ne juthasson. A hólyagfedőnek nem szabad a gyümölcsöt érinteni. Ezután az edények egy üstbe állítatnak, melynek fenekén fából készített rostély van, és szalmatekercek által mind egymástól, mind az üst falaitól gondosan elszigeteltetnek. Az üst hideg vízzel megtöltetik,

és a benne levő víz tűznél, melynek eleinte mérsékeltlen kell égni, hogy az üvegek el ne repedjenek, egy óranegyedig főzetik. Miután az üstöt a tüzről levettük s benne a vizet meghűlni hagyjuk, abból a gyümölcsös edényeket kiszedjük és száraz hús helyre tesszük. A gyümölcs ily módon elkészítve egy évig s tovább is eláll. — Egyre különösen kell ügyelnünk, tudniillik arra, hogy az edényt, felnyitása és tartalma egy részének kivételé után gyorsan és gondosan bezárjuk, és azt ily alkalommal, valamint máskor is legkevésbé se rázzuk vagy ingassuk, mert különben a gyümölcs megromlása következne be.

Gyakran megtörténi, hogy a becsinált gyümölcsök és más növénytelek a szokásban levő eltarthatási módok mellett nem állnak el, és a több ideig való eltarthatás minden elővigyázat, sőt a gyümölcsnek cukorral behintése mellett sem eszközölhető a nélkül, hogy az élelmi szer erjedésbe ne menne át. Erre vonatkozólag Artus jeni tanár az efféle élelmi szerek eltarthatására gorombán örölt faszenet ajánlott, minek használatát „Phar-

maceutische Zeitschrift” című folyóiratában írta le. A nevezett tanár a gyümölcsöket, vagy más becsinált növényféléket, bármilyen módon voltak is azok becsinálva, viaszos papírossal fedte be. E fölül jól kinedvesített hólyagot alkalmazott, oly nagyságban, minő az edény torkolata volt és erre 1—1½ hüvelyk vastagságu rétegen, frissen kihevített és azután meghűtött faszenport alkalmazott, mely szénréteget minden négy-öt hét mulva megújított. Artus tanár ily módon másfél évig eltarthatta a gyümölcsöket és más növényteleket, a nélkül, hogy azok jóságukból és sajtáságuk izükből valamit vesztek volna. Az említett eljárásnál csak arra kell főleg ügyelnünk, hogy az elteendő növények sértetlenek legyenek, s a faszén, alkalmazása előtt, frissen meghevítették; minthogy a friss hevítés annak rothadásgátló erejét gyarapítja, melyből a szén több ideig tartó állás által nagy mértékben vesz. Artus tanár e pontra vonatkozólag még azon észrevételt teszi, hogy a faszénpor még azon esetben is nagy előnnyel használható, mi-

Azonban ezen javítási eljárással azon baj van összekötve, hogy a gyümölcs mennyisége kevesbedik, és hogy némi mennyiségű cukrot kell hozzáadni. Biztosabb tehát, hogy a javítást mindjárt első ízben nagyobb gondossággal eszközöljük. Erre vonatkozólag nem fog mindenki előtt ismeretes lenni a következő eljárás, mely a *cukrárszok ujságából* van véve. A megsavanyodott gyümölcsöz tisztított hamuszir teendő, és pedig minden iteze gyümölcsre egy késhegyni, s a gyümölcs azután újból befőzendő. Ez által a megsavanyodott gyümölcs megint teljesen helyreáll. Ha a hamuszirt újabb befőzés nélkül elegyítjük a gyümölcsöz, ez is segít a bajon, de nem oly gyökeresen. Megjegyzendő azonban, hogy az említett javítási eljárás által a gyümölcs eredeti szine egy kissé elvesz.

A garam-kis-sarlói ref. egyház.

Két ízben épült, többször toldott-foldott, mindeddig épességben álló, a régiség miatt megbarnult falu és mohosodott faszindely-fedelű egyházat lát itt lerajzolva a nyájas olvasó. Ugy hiszem, ez egyháznál érdekesebb régi épülete nem sok van a magyar Sionnak. A mit bizonyít külső és belső alakja, a gyakori látogatók száma, kik messze földről eljönnek e különben igénytelen helyiségre, hogy az ódon épületet szemlélhessék, és alulirottat leveleikben az egyháza történetének lehetőleg hű leírására szólítgatják. Rövid leírását a Vasárnapi Ujság számára ezennel be-küldöm.

Rajzunk a templom homlokzatát deriti elénk. Nyugattól vette föl a rajzoló. — Itt tűnik szemünkbe legelőször is a 6 ölnyi magas, 2 ölnyi széles, mészkeverékkel összeforrasztott, 2—3 száz éves téglából rakott toronyfal, két kiszélesítő, jel nélküli, az egy Isten tiszteletére szentelt haranggal, s mintegy 4 öles, gombos és vitorlás, faszindelyes fedéllel ellátott, ó izlésre mutató torony; a torony előtt két erős kőből állított, ölnyi vastagságu, 2 ölnyi magasságu támasz látható. Az a faszinke — czipiterem — kapcsolatban van a templomajtóval, mely 1822-ben kőmellékkel (ajtóragasztó) és új ajtóval látottat el, az 1705-ben készült, s 117 évig szolgált régibb helyett. E czipiteremben, mely csak 3 öl hosszú s két ölnyi széles, az egyház belsejébe nem férhető, későbbben érkező nők húzzák meg magukat. Ők is hallják az igét; alig 3 ölnyre hirdették fölük.

Most kerüljük meg a templomot; az említett szinke deszkaoldalán kezdjük balra. Itt egy földalatti kőből kirakott barlang tűnik szembe, szellel lyukkal, melyen egy vékonyas ember beférhetne. Erről egy szakértő azt véleményezi, hogy ott valóságos kriptá van, régi holttestek nyughelye, mit bizonyít a templom hátulján álló domb is, hol, ha fát ültetnek, tömördek embercsont gördül elő. E kriptá nyílt lyukatól, nézzük csak az 5 ölnyi magasságu templom-falat, mely régi erős meszes téglából rakva, 26 lépényire felkőrtben kanyarodik s egy 2 ölnyi hosszú félkörű épületkével végződik, — melyen csak egy nem régiben nagyobbított ablakocská van. — A katolicismus idején e fülke papi öltözködő és gyóntató hely lehetett, — most isteni tisztelet alatt a sehol el nem férhető iskolás lányok játékszának benne két padocskán bujdosít. — E püpkínövés után következik a másodizbeni építkezés, — mely kívülről nézve keletre gömbölyűnek látszik, délre és nyugatra inkább szegletesnek, mindenik szegletet egy-egy fal magasságu, ¾ öl szélességű, a falhoz forrasztott erős kőtámasz bástyázzán. Ez újabb, de ezért szintén régi templomrés is 26 lépésre terjed, a czipiteremig menve. Kerülete tehát az egész templom falának 52 lépés vagy is 26 öl volna.

Lépjünk belőre. Régiség-imádó! akár zaidó akár pogány, akár keresztény légy! emelj kalapot, e küszöbön belépv. Nem templom, hanem ég boltzatot képzelsz ott, mint a felhők, ugy csüg az egyház boltjáról a több mint 50, köivvel kiczifrázott, a boltzat falába tapadt csudálatosan szilárd kőoszlop. Idegenek látva e csodaművet, megijednek, fölve, hogy perc alatt rájuk rohan az egész alkotmány, mert hiszen csak egy-két vasrud kapcsolja össze az egész ivezetet. A déli és északi templomrészek a keleti és nyugati oldalakon egy harmadfél ölnyi széles, két öl vastag fallal, boltzatos emelkedettségű foglalták össze, az összefoglaló falra dőlnek az északi építkezésnek gömbölyű, a délinek pedig igen sok szögletű boltzatosai. Az északi templomrészt belsejében alul idősebb férfiak, a székvégeken hajadon lányok foglalnak helyet; 6 verneges színű kemény gömbölyű faszlopja van felemelve a nagy kar, menetelesen helyezze a padok, hogy mindenki láthassa a szónokot és urasaltat. Átellenben a déli templomrészt belsejében két lépés magasságra emelkedik a szőcsék; fentebb balra az énekeszék és iskolás gyermekek számára a kis kar; lent keletnek a papszék előtt az urasaltal; az öreg emberek számára két pad, zsebenben a nők számára; két oldalról ülőpadok, az összefoglaló boltzat alatt az első leányok, átellenben a fiatal menyecskék székei vannak elrendezve. E kétszer épült, többször toldott, foldott régi templomban az egyház hívei közül most is sokan járnának, ha beférnének, de mivel az 1 öl széles falak, 1 láb keskeny, fél öl magas ablakok miatt, kívülről nem mindenik hallja meg a papszót: fele hallgatóság is kénytelen kivált zivataros időben, honn maradni. Minnélfogva Kis-Sarlón, a költés bár honnan teremessék is, mindenestre új templom építése szükség.

A g. kis-sarlói templom régiségét s ebben az isteni tiszteletnek legtöbbszor háborítatlan tarthatását igazolja az anyakönyvbe bejegyzett közelebbi s távolabbi helyekről a szentvacsorával és végzett ide járt, sőt itt is iskolázott egyének hosszas névsora, kik az urasaltat saját költségükön csináltatták, s a még most is tartó abrosz, kendő és egyéb terítékekkel díszítették. (1727—1786.)

Már, ha a régi időben lelki és iskolatanítói s szent eszközei és név szerint feljegyzett tagjai voltak a garam-kis-sarlói ref. egyháznak: a templom is tehát bizonyosan régi, — mit külső és belső alakján és a régi iratokon kívül a most is élő öreg emberek beszédeik is bizonyítanak. Igen kívánatos volna, hogy a szakértők is megvizsgálják, s részletesen hozzászóljanak.

Közli Szobi Pal.

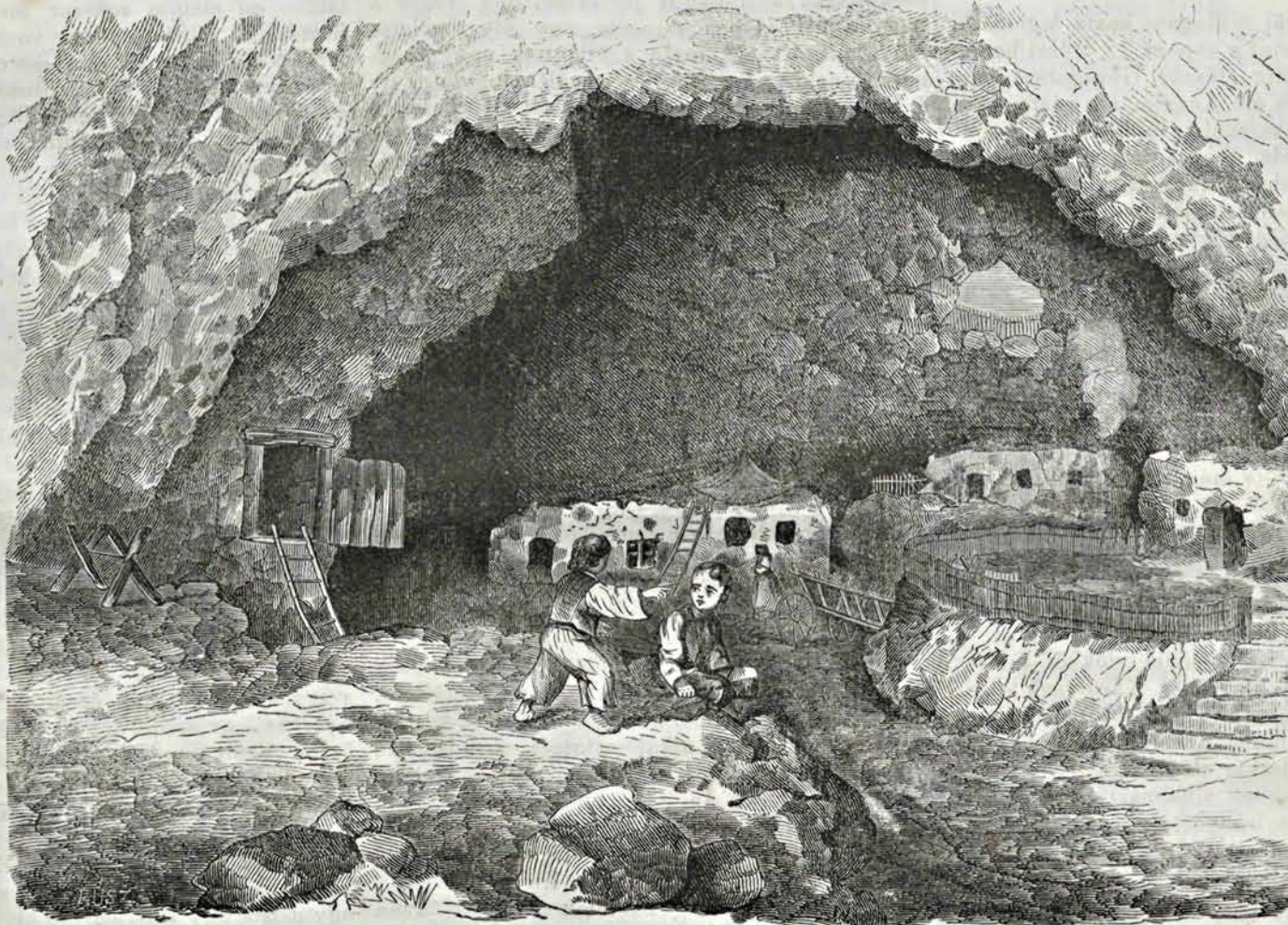
Promontor vagy Budafok.

(Földalatti falu Buda közelében).

Hogy az ember nevezetes és csodálatos dolgokat lásson, nem mindig szükséges, távol vidékeket fölkeresni. E szavak igazságát semmi sem tanúsítja kézzelfoghatóbban, mint a Budaváros töszomszédjában, a Dunamentében fekvő Budafok, községesen használt nevén Promontor. Valóban meglepő tény! Itt a főváros közelében

terül el azon helység, mely házainak építmódja, óriási pinczéi és helyi közlekedésének sajátságai által az ország legérdekesebb pontjai közé tartozik, s mégis mily kevesen ismerik! A gazdag pesti borkereskedőkön kívül, kik a promontori üregekben őriztetik folyadék-kincseiket, ritkán akad ember, ki érdemesnek tartsa, a meglepősegek ezen világába rándulni, hogy lássa, mint egyesült itt ember és természet egy félig földfeletti, félig földalatti hely előállítására.

Caudálkozva lép az ember a német eredetű lakosok által lakott falu alsó részén kezdődő szikla-utczába. Egy a Dunára néző sziklakapu képezi a bemenetelt az üregek és utczák azon tömkelegébe, melyet emberkezek vágtak az itteni sziklák tömegeibe. Mind kő, csupa kő, a mit magunk körül látunk. A kőben egy nagy lyuk, ez az ajtó; mellette egy kisebb nyílás, ez az ablak; itt-ott egy nyomorúságosan összehordott épület, vagy egy, a sziklához felültesen oda illesztett tető — ezek itt az ismertető jelek, hogy emberi lakóhely áll előttünk. Belülről méginkább csupa kő minden; a boltzat, padlózás s a falak mind egy anyagból valók. Csak a háztetőt képező sziklatömeg külső burkja áll földből, melyen a legszebb szőlőskertek terülnek el. S azért itt látjuk a legmeglepőbb ellentétet: fenn szőlőskert, alól ház; fenn temető, csendes halottjaival, alant

Promontori földalatti lakás. — (Lüdera rajza.)

az élők zajgó szokása! A földalatti lakások kinyúló kényeinek első pillanatán mindenki temetői síremlékeknek nézi, s csak a kitolódó füst hoz azon gondolatra, hogy élőlények lakhelyei felett járunk.

Csodaszörnyű világ ez! A szegény szőlőkapás, ki itt a legfinomabb bort termeszt, mely a bel és külföld fényűző asztalainak kiváló disze, itt oly szegényes, olcsó barlangokban lakik, melyek az emberiség legelső állapotára emlékeztetnek. Az élet legszükségesebb elemei, a levegő és világosság, a jó promontoriak nézete szerint egészen mellékes dolgok, mert a kőlakásokhoz vezető bemenetek gyakran annyira el vannak rejtve, hogy csak az itteni járással ismeretes emberek akadhatnak rájuk. Azonban az ily sziklakások belseje rendezés nem oly szegényes, mint a külsőről itélve, várná az ember; különösen jó benyomást tesz a mindennél mutatkozó tisztaság. A butorok, ágyak stb. a legtöbb helyen a szükségesnek eléggé megfelelők s a helyi viszonyokhoz vannak alkalmazva.

Átalában úgy látszik, hogy e sziklaházak lakói, kik részint kőfőjtők, de leginkább szőlőmunkások, némi jólétnek örvendnek s jól érzik magukat; a mit az is tanúsít, hogy évről évre új házak, új utcák alakulnak. Építészre s más efféle építőmesterekre ugyan nem igen szorulnak, de azért némely lakás igen ügyesen van berendezve. Azon-

kívül az építés által (ha így lehet a sziklák kivájását nevezni) kétféle haszon háramlik rájuk; először lakást nyerne, másodsor pedig a legtöbb házmokkora tesznek szert, melyet a pesti paloták építőinek jó pénzben eladnak.

Ezeket kívül legnagyobb érdekek bírnak Promontorban a híres nagy boros pinczék, melyek roppant számmal és óriási kiterjedésben találhatók itt. A verőfényes nap által megérelt szőlőnedv a sötét üregekben roppant hordókban nyugszik, melyek mint megannyi mumiák, vonulnak végig a pincze falai hosszában, várva feltámasztás napját, hogy életre, kedvre derítsék a szomjas emberiséget az ismert világ legtávolabb pontján is, a hova ezer meg ezer palackokban áradoznak el. Ez egyik kimeríthetlen kincsesrősa Magyarországnak, mely mindig megújul, s melyet a vész csak még becsesebbé tesz.

Ily pinczébe lépve, első pillanatra feltűnik a szabályos, szép építmód. A szabályos boltívek erős oszlopokon nyugosznak, mi az egésznek némi templomszerű alakot ad. A levegő és világosság számára egyes nyílások vannak a sziklaboltzatban s itt-ott a falakban asztalokat, polczokat látunk a sziklára faragva.

Képzünk egy a Duna mellett fekvő pincze bemenetét mutatja, mely a szűk utcából ide lépőre valóban meglepő hatással van. A természet itt egy óriási boltzatu barlangot képezett, mely a festésre s természetbarátra nézve egyformán érdekes.

Köröskörül a sziklafalak kiálló darabjai nyulnak be az üreg sötétjébe, melyet a kitolódó füst még feketebbre fest. Lenn, a barlang hátterében egy halászosalád telepedett meg, még pedig oly hajlékban, mely tökéletes régi romladványhoz hasonlít. Halászati eszközök, itt-ott egy törött létra, egy kiszolgált szekérdarab s más efféle tárgyak hevernek itt egy halomban; vegyük hozzá a felmeztelen

gyermek festői csoportozatát, kik ama lom közt játszadoznak, s oly kép áll előttünk, melynek mását hiába keresnők bárhol.

Adatok az óra történetéhez.

„A jó rend mindennek lelke,” ezen szólás-mód igazságát és szükségességét senki sem vonhatja kétségbe, és ezért azt minden nép tapasztalta, midőn a műveltségnek még csak az első fokán állott is. De hogy az emberiség nyilván és magánéletében rend hozassék be, mi sem volt szükségesebb, mint általánosan az időnek közös megfigyelésére való pontos felosztása. Daczára annak, hogy az e tekintetben szükség már nagyon korán is mutatkozott, az annak kivételéhez megkivántató eszközök, melyek által az ohajtott célt csak egy kis részben is elérhető lett volna, nem vezettek kielégítő eredményhez; azért is, az erre vonatkozó kísérletek tökéletlen eredményt mutathattak fel, hasonlóan és megfelelően az emberiség azon korához, midőn feltaláló észtehetőségére nézve még gyermek éveit élte. Ekkor tehát nappal a napra, éjjel a csillagokra szorítottak.

Ebből eredt az időnek vagyis a napnak beosztása a reggel, dél, este és éjfére, mely azonban biztosan sohasem határozható volt meg, sőt ho-

HIRDETÉSEK.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent, s minden könyvtár- és könyvkötőnél kapható:

Paprika Jancsi képes-kalendárium.

Sokféle hasznos és mulattató olvasmánnyal ellátva.

Szerkesztő

TATÁR PÉTER.

A magyar nép számára.

Bolti ára 20 krajczár.

Bolti ára 20 krajczár.

TARTALOM.

A felesleges uralkodó ausztriai ház. — Csillagászati és kortani jellemzés. — Bélyegkereskedés. — Ujveji üdvözlés. — Paprika Jancsi időjárása. — Bogár Jakab híres rablóvezér halála. — Hasznos tudnivalók. — A borjú vásárlás titka. — Sertés-hizlalás luczernáival. — Szalmafedél Angliában. — Mulattató időjárása. — Isznak e theát? — Különös mentegetés. — Uri ruha. — Bék a urfi. — Kit hol szorít a csizma. — Az elhajított kő. — Itt az ész feleség. — Országos vásárok, magyar szentkorona birtokain. — 820 (1-4)

50 száztólval olcsóbbért, mint bárki másnál.

METH S. legolcsóbb rumburgi vászonkereskedése BÉCSBEN.

Rothenthurm-Strasse Nr. 29.

A vászonárak valódisága s teljes rófmérték biztositéka mellett.

ismét egy nagy halmaz kintinó s valódi rumburgi vásznat vásárolt meg, s áruba bocsátja most azt, s addig, míg a készlet tart, 50 száztólval olcsóbbért, mint bárki más.

Megrendelések, postai utánvét vagy a pénzösszeg beküldése mellett, gyorsan és lelkiismeretesen fognak eszközölni; mustrakkal s terjedelmes árszabályokkal kívánafra szivesen szolgálunk.

Arszabály.

Egy fél tucazt valódi hollandi vagy irlandi vászonsebkendő, 70 krtól 1 ft. 20, 2 ft. 2 ft. 50 krig a legfinomabb. Egy fél tucazt valódi rumburgi vászonsebkendő 2, 3, 4, 5, 6 ftig a legfinomabb. Egy fél tucazt valódi francia batizt-vászonsebkendő 2, 3, 4, 5, 6 ftig a legfinomabb. Egy fél tucazt jóféle cseléd- vagy konyhakendő 1 ft. 20 krig. 1 ft. 50 krig. Egy fél tucazt jeles minőségű damaszt-törülköző- vagy damaszt-asztalkendő 2 ft 50, 3, 4, 5 ftig a legfinomabb. Egy asztal-teríték 6 személyre, azaz: 1 abrosz s 6 asztalkendő 5, 6, 7, 8, 9, 10 forintig; a legfinomabb 12 személyre még egyszer annyit. Egy darab 30 rőfös legjobb minőségű rumburgi kanavasz ágyneműre 9, 10, 11, 12 ftig a legfinomabb. Egy darab 25 rőfös jóféle házi-vászon 10, 11, 12 ftig a legfinomabb. Egy darab 30 rőfös legjobb minőségű fehér fonalvaszon 11 ft. 50 kr., 12, 13, 14 ftig a legfinomabb. Egy darab 30 rőfös jóféle rumburgi vászon 13, 14, 15, 16, 18 ftig a legfinomabb. Egy darab 40 rőfös szép hollandi vászon 15, 16, 18, 20 ftig a legfinomabb. Egy darab 37 vagy 40 rőfös kintinó s ingekre legalkalmas rumburgi vászon 16, 18, 20, 22, 24 ftig a legfinomabb. Egy darab 52 rőfös legjobb minőségű házi-vászon 17, 18, 19 ftig a legfinomabb. Különösen ajánlaramoltok a 3/4 és 5/8 széles 50 és 54 rőfös valódi rumburgi, irlandi és belga vásznak 23, 24, 25, 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 70 ftig a legfinomabbak. Raktárban található továbbá 10,000 rőf legzebb őszi-kelmek hölgyek számára, rőfje 25, 30, 40, 45, 50 ftig a legfinomabbak. Mindazonnak kik 50 ft. értékű árucikket vásárolnak, ráadásul egy csodaszép ruhakel-mével vagy egy fél tucazt francia batizt kendővel kedveskedünk, — 100 forint befizetésénél egy divatos finom long-Shawl a jutalom-díj. — Az e tárgyban megrendelő levelek ekkép lesznek czimzandók: 782 (5-6)

„An S. Meth, Rothenthurm-Strasse Nr. 29“ in Wien.

Óvás Weisz József ellen.

Alulírott ezennel kijelentem, hogy Weisz József tolnamegyei szakasi lakos részére kiállított, s általam elfogadott 500 ftól szög váltót ezennel érvénytelennek nyilvánítom, s óvakodjék azt bárki is nevezett egyéntől megvenni, vagy fizetésben elfogadni, mert én azt beváltani legkisebb kötelességemnek sem tartom, miután a köztem s közte ozálba vett némi egyezség, mely azonban nem sikerült, — csak feltételeesen volt a fentebbi összeg részére ajánlva. Megyer, október hó 2-án 1864.

815 (1-8) Kazay.

Régi pénzeket

és mindennemű régiségeket, drágakövet, gyöngyöt, színeskővet, aranyt, ezüstöt, ásványokat vesz és cserél a legmagasb áron. 820 (1-4)

Régiségek és természetiek irodája.

Dorottya-utca 11-ik sz. a. Pesten, a Lloydnak átellenében, hol egy nagy választékú raktár mindennemű régiségek, régi pénzek, gombok, övek és mentekötők a legolcsóbb áron, ugyanint egy nagy raktár ásványok, lepkek, bogarak, madárhörök, tojások, üvegszemek is található.

Ménes-árvereltetés.

A néhai báró Wesselényi Miklós hagyatékából a szibol ménes nagy része — 60 darab — mely teli- és félvér-tenyésztés-kanczák, 1, 2 és 3 éves kancza-csikókból, hasonfajú tenyésztésűekből, melyek nyereg alatt is időmívák, mén-csikókból és metszetekből áll, — folyó 1864-ik évi október 10. és 11-én Zsibon tartandó országos vásáron elárvereltetik. 796 (3-8)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4. sz.) megjelent, s minden könyvkereskedő- és könyvkötőnél kapható:

Határidő-naptár.

Mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára.

Kemény kötésben 1 forint 20 krajczár.

TARTALOM.

Naptár. — Kisorsolási-naptár az 1865-dik évről. — Bélyeg-díj váltókra és okiratokra. — Törvénykezési szünetnapok. — Normana-pok. stb. (magyar és német nyelven). — Az év mindeu napjára jegyzésül szolgáló tisztalapok. c (2-12)

Hartleben és társai

könyvkereskedésükben Pesten (váci-utca 17. sz.), valamint minden könyvtárnál kapható:

Kiért üritsük e pohárt?

Felköszöntések (toasztok) gyűjteménye vers- és beszédalakban

Közi

egy vig czimbor.

Csinos borítékba fűzve ára 60 kr. Kereszt-kötésben bérmentesen küldve ára 70 kr.

TARTALMA.

Barátság, szerelem, menyegzőben és kézfogásban, keresztelő-, névnapkor és születés-napkor, ezüstmenyegzőre, búcsulakomán, viszonlatásakor bármely lakomán, újévkor, a hazáért, Szilveszter-estén, a borra, vőfélyköszöntések. — Társulat élőkörre, jelkés-beigtatásakor, tanár-beigtatásakor, ünneplési birotmányra, közösi elöljáró-beigtatásakor az új házaspárra, keresztelőben, nagy szülekhöz, keresztelőben, nagyanya születésnapján, családanya születésnapján, ezüstmenyegzőre, aranymenyegzőre, a jelenre. — Bordalok. — Humorisztikus felköszöntések. 813 (1)

Első csász. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság.

A személyszállító gőzösök MENET RENDE

október havában 1864.

A Dunán.

Table with columns for destination (Lefelé, Fölfelé) and departure times for various routes like Regensburg, Bács, Pozsony, etc.

A mohács-pécsi vasúti vonatok a személyszállító-gőzösök meneteivel Mohácsra és vissza közvetlen összeköttetésben vannak.

Gyórhajózási összeköttetés.

Pest, Baziasch, Giurgevo (Bukarest), Braila, Galacz (Jassy) és Konstantinápoly között, a hírneves „Franz Josef“, „Szechenyi“, „Albrecht“ és „Sofie“ gyórhajókkal: (e hajók minden kényelemmel felszereltek, alkalmas hálótermekkel s teljes ágygyal, külön zárkakkal, éttermekkel, fürdőszobákkal stb. ellátva) hetenkint kétszer.

Table with columns for destination (Lefelé, Fölfelé) and departure times for routes like Pest, Baziasch, Giurgevo, etc.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba: szerdán reggel. Zimonyból: Szegedre vasárnap délben.

A Szávan.

Sziaszokról Zimonyba: hétfőn reggel. Zimonyból Sziaszokra csütörtökön reggel.

A szerb-bosnyák part hosszában.

Breskáról Belgrádra: szerdán reggel. Belgrádról Breskára: hétfőn reggel. Sabacról Belgrádra: szerdán délben. Orsováról Belgrádra, Bazias érintésével: csütörtökön reggel.

A személyszállító-gőzösök megérkezése Pestre:

Bécsből: naponkint 7 óra után este. (Utolsó jövet október 16-án.) Zimonyból: vasárnap, kedd, csütörtökön 3 óra után délután. Orsováról: vasárnap 3 óra után délután. Mohácsról: naponkint 3 óra után.

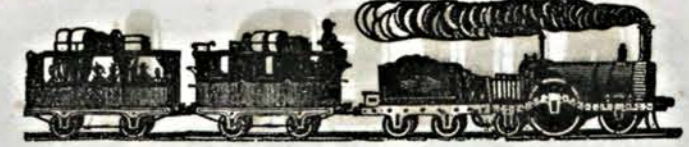
A főügyvivőség Magyarországon.

812 (1-4)

A PATKÁNYOK ÉS EGEREK

birtos és gyors kiirtása egy csász. királyi kizárólag szabadalm. patkány és egerölő szer által gyertya-alakban. Egy darab ára 50 ujkr. Valódi minőségben kapható: PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, a király-utczában 7-ik szám alatt, — Pozsonyban: Scherz Fülöp urnál. 806 (2-12)

Császári királyi szabad. tiszta-vidéki vasut.

MENETREND.

1864. október 1-től kezdve további rendelésig.

Table with columns for destination (I. Bécs- és Pestről Kassa felé, II. Bécs- és Pestről Nagyvárad felé, III. Bécs- és Pestről Arad felé, IV. Kassáról Pest és Bécs felé, V. Nagyváradról Pest és Bécs felé, VI. Aradról Pest és Bécs felé) and departure times.

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik menetrendje:

Arad-Szeben. Indulás Aradról naponkint este 7 órakor. Érkezés Szegedre naponkint reggel 3 óra 30 perccor. (Az utasok korlátlan fölvétele mellett.) Nagyvárad-Kolozsvár. Indulás Nagyváradról naponkint este 6 óra 30 perccor. Érkezés Nagyváradra naponkint reggel 6 óra 45 perccor. (7-8 utas fölvétele mellett.) Nyiregyháza-Beregszász. Indulás Nyiregyházaról naponkint reggel 7 órakor. Érkezés Nyiregyháza naponkint este 4 óra 50 perccor. (3 utas fölvétele mellett.) Nyiregyháza-Szathmar. Indulás Nyiregyházaról vasárnap, szerdán és pénteken este 6 órakor. Érkezés Nyiregyháza hétfőn, szerdán és szombaton, délután 2 óra 45 perccor. (3 utas fölvétele mellett.) Nyiregyháza-Nagybánya. Indulás Nyiregyházaról hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton, este 6 órakor. Érkezés Nyiregyháza vasárnap, kedden, csütörtökön és pénteken délután 3 órakor. (3 utas fölvétele mellett.) Tokaj-S-A-Ujhely. Indulás Tokajból naponkint este 7 órakor. Érkezés Tokajba naponkint reggel 4 óra 35 perccor. (3 utas fölvétele mellett.) Kassa-Lőcse. Indulás Kassáról naponkint éjjel 12 órakor. Érkezés Kassára naponkint éjjel 12 óra 10 perccor. (3 utas fölvétele mellett.) Kassa-Przemysl. Indulás Kassáról szerdán és szombaton délután 2 órakor. Érkezés Kassára hétfőn és pénteken délután 10 órakor. (3 utas fölvétele mellett.) Kassa-Szigeth. Indulás Kassáról naponkint éjjel 11 óra 45 perccor. Érkezés Kassára naponkint reggel 1 órakor. (3 utas fölvétele mellett.) Kassa-Munkács. Indulás Kassáról naponkint éjjel 11 óra 45 perccor. Érkezés Kassára naponkint reggel 1 órakor. (3 utas fölvétele mellett.)

7855 791 (2-12) Az igazgatóság.

Ezerszeresen megpróbált s czelszerűség tekintetéből a legjobbnak elismert

KÉMÉNY-FEDÉLZETEK,

kerék s négyzögletűek, melyek alkalmazásával a füst nyomtalanul eltűnik. Egy darab ára 10 forint.

Hordozható s vízzel légmentesen zárolt szoba-ürszékek, darabja 5 ftől 15 ftig.

Készületek, melyek minden árnyékszékre alkalmazhatók, s a légvonalat és bíz tökéletesen eltávolítják, darabja 10 ft.

A pakoláshoz megkívántó ládákért darabonkint 1 ft. számítattik.

MIKSITS KÁROLY, bádgos-mester. RAKTARA: rózsateren 2-ik szám alatt Pesten. 797 (3-6)

